

Психологічні науки

УДК 159.95

Томин Ярослав Степанович

магістрант

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ, ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТЕЙ У ПІДЛІТКОВОМУ ТА ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

***Анотація.** Досліджено теоретичні питання формування комунікативних здібностей в умовах сучасних інформаційних технологій соціальних мереж.*

***Ключові слова:** соціальна мережа, комунікація, віртуальне спілкування, комунікативні навички, комунікативний потенціал.*

Актуальність дослідження. Впровадження новітніх технологій в повсякденне життя людини – є головною ознакою ХХІ століття. В сучасних умовах технології стали невід’ємною частиною соціальної сфери, яка під їхнім впливом зазнає певних метаморфоз. Саме ці зміни стають наріжним каменем для дискусій серед науковців, батьків, педагогів чи пересічних людей. Адже віртуальний світ став вагомим конкурентом реальності і беззаперечно впливає на неї. Кожного дня мільйони людей працюють і проводять дозвілля в мережі, а загальна кількість Інтернет користувачів перевищила за 4 мільярди користувачів. Доступність, зручність використання та значна економія часу – основні причини експоненціального росту Інтернет спільноти.

Особливо чутливими до впливу інформаційних і комунікаційних технологій є підлітки, адже під дією соціальних мереж формується їх поведінка та мислення. Важливо проаналізувати і з’ясувати, які переваги

або недоліки містить в собі новий формат комунікації для несформованої особистості.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.

Провідні психологи досліджують цей феномен ще з 90-х років минулого століття, та з часом кількість і інтенсивність досліджень тільки збільшується. Особливості спілкування в соціальних мережах досліджував О. А. Гулевич, виділивши основні характеристики і розділивши їх на технічні і психологічні складові. Потреби в спілкуванні, групуванні з однолітками та дружній підтримці, як основні причини користування соціальними мережами виділяли Д. Б. Ельконін, И. С. Кон, О. Б. Крушельницька та П. Массен. Позитивний вплив спілкування в соцмережах відзначили в своїх дослідженнях Ю. Д. Бабаєва, А. Є. Войскунский, О. В. Смілова. Вони встановили, що за допомогою інтернет-мереж у підлітка є можливість накопичити психологічний досвід, розширити коло спілкування та розвинути свою соціальну компетентність. На противагу їм Ю. О. Годик наголошує, що спілкування в мережі несе в собі загрозу шкідливого контенту, на який юний користувач може натрапити навіть ненавмисне. Такого роду інформація негативно позначається на формуванні дитячої психіки та поведінки. Ще однією важливою проблемою є стирання рамок між віртуальним та реальним світом, їй приділила увагу В. Л. Сілаєва [3, с. 163-164].

Вивченню проблеми інтернет-комунікації присвятила своє життя велика кількість дослідників, серед них: А. Є. Жичкіна, В. Фріндте, К. Янг, Т. Келлер і багато інших. В своїх роботах спеціалісти розглядали питання ідентичності у віртуальному світі, принципи самопрезентації підлітків у соціальних групах, проблему спілкування і взаємодії у мережі та особливості поведінки інтернет-залежних індивідів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальні мережі – є унікальним інструментом для комунікації, їм притаманна ціла низка

різноманітних можливостей. Основна їхня риса – швидкий пошук потрібних контактів, необмежений обмін інформацією та спілкування.

Для вивчення особливостей віртуального спілкування візьмемо дослід на базі одного з освітніх закладів, де проводилося опитування серед підлітків 14-15 років. В цьому досліді були використані: анкета (питання якої стосувалися комунікації в мережі, її активності та якості), а також тест В. Ф. Ряховського. Дане анкетування показало, що 77% підлітків не бачать різниці між віртуальним і реальним спілкуванням, а 25% опитаних вважають, що спілкуватися в соц. мережах простіше, ніж в реальному житті. 83% респондентів відмітили, що радше обговорили би свої проблеми з друзями по телефону чи за допомогою мережі, ніж при особистій зустрічі. 60% анкетованих проводять більшу частину дозвілля (прийом їжі, зустрічі з друзями, виконання домашнього завдання) у соціальних мережах. Використовуючи методіку В. Ф. Ряховського робимо висновок, що в групі, де переважає спілкування в соціальних мережах, рівень комунікабельності нижче середнього. У групі, де менше розвинуто спілкування у мережі, рівень комунікабельності підлітків рівний середнім показникам. Близько у 35% респондентів з цієї групи рівень комунікабельності виявився вище середнього чи високим. Дослідження показало, що у групі, де більш розвинуто віртуальне спілкування, рівень товариськості менший, ніж у групі, яка присвячує соцмережам менше часу [1, с. 251].

Наступними розглянемо дві різні гіпотези, суть яких полягає в:

1. Використання соціальних мереж в якості заміника реальному спілкуванню, може призвести до зниження комунікативного потенціалу у підлітків та створити складності при формуванні комунікативних навичок.
2. Віртуальне спілкування може посприяти розвитку комунікативних здібностей підлітків, а також розвинути соціальні навички.

Для їх аналізу М. В. Шматко провела чотири етапи досліджень:

1. Тестування серед підлітків 9, 10 та 11 класів, в цілях виявити їх комунікаційний потенціал. В загальному було протестовано 487 школярів. Ціллю цього етапу було виявлення відсотка підлітків, які мають завдатки до формування комунікативних навичок. На базі цього було відібрано 32 школяра для подальшого дослідження.
2. Серед відібраних раніше підлітків проводилися практичні заняття з використанням методик направлених на розвиток комунікативних навичок.
3. Проведення експерименту для перевірки вищезгаданих гіпотез і перевірки впливу інтернет-технологій на формування комунікативних навичок у особистостей підліткового та юнацького віку.
4. Оцінка і аналіз отриманих результатів.

У даному дослідженні використовувався психологічний тест, який допомагає виявити психофізіологічну схильність особистості до здійснення ефективних комунікацій і оцінити її використання в повсякденній практиці.

Аналіз результатів показав, що по мірі дорослішання, підлітки тільки нарощують використання напрацьованого ними комунікативного потенціалу. В більшій мірі він проявляється в підлітків з вродженими здібностями виступати в ролі ефективних комунікаторів, і в майбутньому використовувати натреновані комунікативні навички для вирішення практичних завдань.

У школярів, які мають схильність до замкнутості, з часом рівень соціальних контактів навпаки зменшується. Вони надають перевагу спілкуванню в мережі, та рідко поповнюють своє коло спілкування новими людьми.

Особливий інтерес викликають школярі, які навчаються в 11 класі (15-16 років). Так, ті з них, хто обрав для себе гуманітарний напрямок мають більший комунікативний потенціал, ніж учні, що надали перевагу фізико-математичному (технічному) напрямку. Саме з них (школярів з низьким комунікативним потенціалом) на наступному етапі дослідження було сформовано дві групи по 16 дітей. В кожній групі проводилося по чотири заняття, оснований на педагогічних, комунікативних і психологічних технологіях, які були направлені на формування комунікативної компетенції [2].

На третьому етапі підлітки з першої групи отримали наступне завдання: за допомогою соціальних мереж залучити якомога більше людей на три різні заходи (науковий, комерційний і для політичної агітації). Далі учасникам запропонували виконати те ж завдання за допомогою особистих контактів в реальному житті. Другій групі дали аналогічне завдання, але спершу вони повинні були залучати людей через особисті контакти, а потім за допомогою спеціальних аккаунтів в соціальних мережах.

Цей дослід показав, що старшокласники з низьким і середнім комунікативним потенціалом, яким було важко у реальному спілкуванні, після спеціальних тренінгів покращили свої комунікативні навички і змогли залучити достатню кількість нових людей на запропоновані заходи.

Учасники першої групи, які тренували свої навички за допомогою віртуального спілкування на практиці показали кращі результати, ніж підлітки з другої групи, які одразу використовували особисті комунікації [2].

Висновки. Розглянутий у статті матеріал підтверджує гіпотезу про високий рівень проникнення та використання інформаційних технологій у всіх сферах нашого життя. Проте дослід доводить, що незалежно від комунікативного потенціалу, чи вроджених здібностей людини, її можна навчити здійснювати ефективні комунікації з іншими людьми та

використовувати набуті комунікативні навички для вирішення практичних завдань.

Література

1. Жуина Д.В. Особенности виртуального общения подростков в соцсетях и его влияние на их общение в реальной жизни / Д.В. Жуина, А.И. Жуина // Современные исследования социальных проблем. – 2017. – Том 8 (№6-2). – С. 249-252.
2. Шматко М.В. Влияние социальных сетей на коммуникативные навыки подростков / М.В. Шматко // Гуманитарные научные исследования. - 2016. - № 12 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://human.snauka.ru/2016/12/18054> (дата звернення: 29.01.2019).
3. Кирьякова Н. А. Влияние социальных сетей на развитие коммуникативных способностей подростков / Н.А. Кирьякова // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2017. – Т. 29. – С.161–168 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2017/770833> (дата звернення 29.01.2019)